

BESLUT

2015-10-26

Dnr: 15/01588

SAKEN

Studio Ett, P1, 2015-06-17, inslag om landshövdingeämbetet; fråga om opartiskhet och respekt för privatlivet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kravet på opartiskhet eller bestämmelsen om respekt för privatlivet.

INSLAGET

Inslaget handlade om landshövdingeämbetet och relevansen av det aktuella systemet med landshövdingar. Inslaget presenterades av programledarna enligt följande.

(Programledare 1) – Ja, vi går vidare där vi ska prata om det som kallats för Sveriges mest onödiga jobb, landshövdingar. Ett ämbete som årligen kostar skattebetalarna miljoner. (Programledare 2) – Just det. Landshövdingens uppgift är ju framför allt att representera sina län, vilket företrädesvis sker genom middagsbjudningar. Och samtidigt så dyker det då och då upp granskningar om dyra representationsmiddagar och alkoholnotor. (Programledare 1) – Ja, så frågan är då om vi behöver representanter som bjuder på middag och klipper band. Och det här ska vi diskutera i *Studio Ett* strax.

Därefter följde ett inslag där reportern frågade ett flertal personer om vad de fick för associationer till ordet landshövding och om de tyckte att ämbetet skulle finnas kvar. Efter inslaget följde en diskussion i studion där ett kommunalråd i Uppsala, A, och en tidigare landshövding, B, medverkade. I samband med att relevansen av landshövdingeämbetet diskuterades sades bland annat följande.

(Programledare 1) – Men det här bandklippandet, hör vi från [B], det handlar om kanske 1 procent, eller vad var det du sa? (B) – Ja, mindre än 1 procent skulle jag vilja säga. (A) – Det spelar ju ingen roll hur mycket det är utan vi har ju ett landshövdingssystem där landshövdingen är både den representativa och också den dömande och det blir en blandning som jag inte tycker är bra. (B) – Nej, men någon måste ju vara chef för statens regionala verksamhet. Man kan kalla dem vad som helst men nu heter

de landshövding av tradition och jag tycker vi ska ha lite, ska vi säga, historiesyn på det här. Jag kan inte förstå att folk blir så upphetsade över att det heter landshövding i stället för något annat. (Programledare 2) – Men det dyker ju ändå då titt som tätt upp kritik, granskningar av dyra representationer. Nu senast var det väl Folkbladet i Västerbotten tror jag som pratade om en 60-årsfest som hade bekostats, belastat skattebetalarna. Det här är ju inga enskilda historier. Fungerar systemet som det ska? (B) – Här finns, för det första är det ju staten som bestämmer budgeten, det är regeringen. Vi har ju inga egna budgetar som vi kan bestämma. Vi kan inte ta ut skatt, till skillnad från [A], som kan ta ut hur mycket skatt som helst via Uppsala kommun. Och sedan har vi en ordentlig represent, en ordentlig revision av det hela. Väldigt mycket av den representation som det skälls på handlar ju om utländska besökare, att man marknadsför länet. Och det har väl att göra med vad vi på vanlig svenska kallar hygglig gästfrihet. Det är alltså väldigt, väldigt små belopp det handlar om.

Senare i inslaget medverkade en professor i statsvetenskap som uttalade sig om landshövdingeämbetet ur ett historiskt perspektiv samt gav förslag på hur systemet skulle kunna förändras. Därefter sades bland annat följande.

(Programledare 1) – [B], den bild som allmänheten ändå har fått av landshövdingarna, om en yvig representation och så, vilket ansvar har landshövdingarna själva för att det faktiskt har blivit så? (B) – Jämfört med oseriösa journalister är det noll. (Programledare 1) – Hur menar du då? (B) – Jo, men alltså man ägnar sig åt att hela tiden... (Programledare 1) – Du menar att det är oseriöst det som har rapporterats? (B) – Ja, i stort sett. Det kan ske en del misstag naturligtvis. Det finns alltid omdömeslösa människor som överskrider sina befogenheter. Det gäller generaldirektörer, det gäller kommunalråd inte minst, det gäller landstingsfolk och mycket annat. Vi har ju svart på vitt på... (Programledare 1) – Jo, men nu pratar vi om landshövdingarna och hur allvarligt är det där? (B) – Ja, men detta har ju utretts femtioelva gånger. Det är alltså mindre än 1 procent av en länsstyrelsens budget som går till den här typen av att marknadsföra länet. Å ena sidan ryar man och skäller på att marknadsför länet mera, satsa mera på information och därmed också representation. (Programledare 1) – Men hur väl rimmar då till exempel en privat 60-årsfest på det här representationskontot? (B) – Ja, nu vet inte jag vilket ni talar om, fall. Men det kan säkerligen vara anledning att titta på sådant. Men jag har ju varit med ganska mycket där även andra statliga verksamheter ser till så att man bjuder på fest när någon chef...

I slutet av inslaget sa A att hon inte trodde att det handlade om oseriös journalistik utan att det finns landshövdingar som trampar fel i de dubbla rollerna som de har. A sa vidare att hon ansåg att det behövs en statlig representation i länen som inte har dubbla roller.

ANMÄLAN

Anmälan är den landshövding som artikeln i tidningen Folkbladet handlade om. Hon anser följande.

Inslaget var starkt vinklat och anmälan fick inte bemöta de påståenden som gjordes om henne. Vidare var påståendena om en privat 60-årsfest osakliga. Detta hade i själva verket varit en officiell mottagning som länsstyrelsen bjudit in till då anmälan fyllde 60 år och som pågick i två timmar under en eftermiddag. De deltagande representerade personer, företag, organisationer, kommuner med

flera som anmälaren möter i sitt dagliga arbete som landshövding. Dessa bjöds på snittar, småplock och alkoholfri dryck vilket kostade cirka 50 kronor per person. Vin serverades till de som ville och betalades av anmälaren själv. Anmälaren har mycket svårt att klassificera detta som en privat 60-årsfest. Dessa förhållanden har noga redovisats till den reporter på tidningen som granskat länsstyrelsen och som anmälaren förstätt att Sveriges Radio (SR) hämtade bakgrundsmaterial till inslaget ifrån.

Anmälaren vill inte bli utmålade som någon som använder gemensamma tillgångar till sina privata angelägenheter, det smutsar inte bara ned anmälaren utan hela landshövdingekåren.

Anmälaren kontaktade SR via mejl dagen efter sändning och fick senare veta att SR skulle kontakta anmälaren kommande måndag, men detta skedde inte.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SR anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om respekt för privatlivet och anför följande.

Utgångspunkten för inslaget var värdet av landshövdingeämbetet. I inslaget diskuterades landshövdingens dubbla roll som statens representant men också som icke folkvald företrädare för sitt län. I debatten diskuterades också landshövdingars representation.

I samband med det senare togs ett exempel från Västerbottens Folkblad upp av en av programledarna. Enligt tidningens granskning hade en 60-årsfest belastats skattebetalarna, något som anmälaren hävdar inte stämmer. Av anmälan framgår att vinet vid mottagningen betalades av landshövdingen privat. Snittar, småplock och alkoholfri dryck för de 88 deltagande bekostades av länsstyrelsen. Formuleringen att 60-årsfesten belastat skattebetalarna är alltså inte felaktig.

Anmälaren vänder sig vidare mot att det senare i programmet sades ”Hur väl rimmar då en privat 60-årsfest på representationskontot?”. Anmälaren kontaktade redaktionen efter sändning, och menade att sättet att beskriva tillställningen var fel. Efter kontakter veckan därpå publicerades därför en rättelse i *Studio Ett* den 23 juni.

Anmälaren menar också att *Studio Ett* brutit mot kravet på opartiskhet genom att inte låta henne kommentera uppgifterna. I inslaget, som alltså var en allmänt hållen debatt om värdet av landshövdingeämbetet, sades inte vilken landshövding det var. Anmälaren var inte utpekad och det krävdes därför inte något bemötande. Trots detta redovisades hennes inställning i ovan nämnd rättelse.

Då anmälaren inte var utpekad har inte heller något intrång i hennes privatliv

uppkommit. Om landshövdingen ändå skulle anses utpekad anser SR att statens högsta representant i ett län är en person med framskjuten ställning i samhället. Som sådan får man enligt granskningsnämndens praxis tåla en mer ingående granskning. Hur länsstyrelsen och landshövdingar använder offentliga medel är enligt SR av oavvisligt allmänintresse. Uppgifterna om landshövdingens 60-årsmottagning utgör därför inte någon kränkning av anmälarens privatliv.

KOMMENTAR FRÅN ANMÄLAREN

Anmälaren har lämnat följande kommentar på SR:s yttrande.

SR visar återigen att de inte inser skillnaden mellan en privat fest och en officiell mottagning som pågick i två timmar en eftermiddag. Anmälaren har svårt att uppfatta SR:s rättelse som en sådan då det inte framgick att SR beklagade sig eller bad om ursäkt för de felaktiga uppgifter som de uppgav i inslaget.

Det är klart att anmälaren blev identifierad då det i inslaget sades att det handlade om landshövdingen i ett visst län, varav det bara finns en. SR:s påstående att anmälaren inte var utpekad och bemötande därmed inte krävdes faller på sin egen orimlighet.

Anmälaren fick telefonsamtal och information om att länsbor var upprörda och undrande efter inslaget. Inslaget påverkade inställningen till anmälaren som person, det vill säga om anmälaren är en person som är noggrann med hanterandet av våra gemensamma skattemedel eller en som låter skattebetalarna stå för dennes privata 60-årsfest.

TILLÄGGSYTTRANDE FRÅN PROGRAMFÖRETAGET

SVT har inkommit med följande tilläggsyttrande.

Det finns inte något krav på att programföretaget i en rättelse ska beklaga eller be om ursäkt. Rättelsen som sändes den 23 juni är i enlighet med praxis.

Anmälaren anför att det i inslaget sades att det handlade om landshövdingen i ett visst län. Detta skedde inte. Anmälaren pekades inte ut som landshövding i länet och namngavs inte heller.

INFORMATION

Granskningsnämnden har tagit del av det inslag som SR hänvisar till i sitt yttrande och som sändes i *Studio Ett* den 23 juni. Inslaget hade följande lydelse.

I *Studio Ett* den 17 juni så debatterades landshövdingar och deras representation och i den här debatten så nämndes firandet av en landshövding, en av landshövdingarnas

födelsedag där vi sa att det handlade om en privat 60-årsfest. Den aktuella landshövdingen har hört av sig och påpekat att privata 60-årsfester har firats på annat håll och betalats med privata medel. Bjudningen på residenset var en del av den representation som enligt landshövdingen är bruklig i sådana sammanhang.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag, antingen genom att den kritiserade själv medverkar eller genom att en kommentar från honom eller henne redovisas.

SR ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (16 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för den personliga integriteten. Den tillämpas även i fall med namnpublicering vid brott eller misstanke om brott.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att inslaget den 17 juni förmedlade intrycket att en privat 60-årsfest hade betalats av ett representationskonto i Västerbottens län. Enligt nämndens mening innebär detta främst en sådan kritik som landshövdingen ifråga borde ha fått ge sin syn på. Det inslag som SR benämner rättelse bör enligt nämndens mening ses som en redovisning av landshövdingens kommentar. Nämnden anser därför att det granskade inslaget inte strider mot kravet på opartiskhet.

Nämnden anser inte att de uppgifter som lämnades i inslaget var av intrångskaraktär. Inslaget strider därför inte heller mot bestämmelsen om respekt för den enskildes privatliv.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, Leif Hedman, Jan Holmberg, Nedjma Chaouche och Clas Barkman efter föredragning av Nathalie Eriksson.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Nathalie Eriksson